Plattelands Ontwikkelings Programma
Regiebureau

Regiebureau Plattelandsontwikkelings-programma

Behandeld door
F. Schenk

Datum
2 juni 2020

Kenmerk
RBPOP

aanbiedingsnotitie

Overleg en datum	CvT 19 juni 2020
Titel	Stand van zaken POP3 algemeen
Agendapunt	7.1
Bijlage	-
Doel	Ter informatie
Eigenaar	Fer Schenk, Regiebureau POP

Inhoud
In deze notitie wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken van de voortgang van het programma POP3 in de eerste helft van 2019. Hierbij wordt met name in gegaan op:

1. Algemene voortgang POP3 en advisering door werkgroep Financiën;
2. Analyse voortgang openstellingen;
3. Voortgang Wateropgave;
4. Aanpak aanbevelingen evaluaties 2019.

1. Algemene voortgang POP3 en advisering door werkgroep Financiën
Het Comité van Toezicht (CvT) wordt periodiek op de hoogte gesteld over de financiële voortgang van het POP3. In deze notitie wordt de voortgang gepresenteerd op basis van de bevindingen van de werkgroep Financiën. Deze werkgroep is in het najaar van 2017 ingesteld en bestaat uit vertegenwoordigers van provincies, BIJ12, RVO.nl, het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het Regiebureau POP.

Deze rapportage is gebaseerd op het huidige budget (ELFPO: € 825 mln.) van het programma. Inmiddels is een procedure gaande om het programma aan te passen vanwege een overheveling van budget vanuit Pijler 1 (€ 61 mln) en transitieperiode. Deze aanpassingen vallen buiten deze rapportage.

Grafiek 1: Stand van zaken per 1 mei 2020

Regiebureau
Plattelandsontwikkelings-
programma

Ons kenmerk
RBPOP

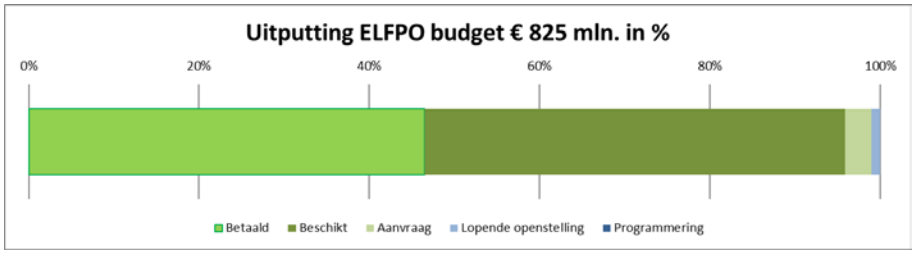

Per 1 mei 2020 is de stand van zaken als volgt:

- Een bedrag van ruim € 408 mln. ELFPO-middelen is gedeclareerd. Hiermee is de N+3 doelstelling voor eind 2020 (€ 411 mln.) praktisch behaald.
- Het volledige ELFPO-budget voor Nederland is inmiddels in 2019 opengesteld. De laatste dossiers (281) worden de komende weken afgerond.
  Een uitzondering hierop zijn de openstellingen voor de maatregelen brede weersverzekering, LEADER en JoLa, waarvan de openstellingen pas na 1 januari 2020 sluiten.
- Ambitie van provincies is om voor circa 110% van het ELFPO-budget voor de niet-grondgebonden maatregelen te verplichten. Nog steeds is niet duidelijk of deze doelstelling gehaald wordt.
- Op 1 mei is 97% van het beschikbare budget “niet-grond gebonden” betaald of verplicht en het budget voor het deel grondgebonden (ANLb) volledig betaald of verplicht. (verplicht = er zijn subsidie verleningsbeschikkingen voor afgegeven).

In het CvT van 6 december 2020 is een besluit genomen om het beschikbare budget te herverdelen over maatregelen, zodat de meer succesvolle maatregelen (o.a. samenwerking voor innovatie en niet productieve investeringen) meer budget krijgen en het budget van minder succesvol maatregelen (o.a. kavelruil) verlaagd zijn. Dit heeft geleid tot een programma aanpassing, welke op 13 mei 2020 is geaccordeerd door de Commissie. In de voortgang van de maatregelen wordt rekening gehouden met de nieuwe budgetverdeling.
In de onderstaande grafiek is per maatregel aangeven welk deel is gedeclareerd, welk deel is verplicht en welke deel beschikbaar is voor lopende aanvragen en nog geplande openstellingen (Brede weersverzekering, JoLa en Leader).

*Grafiek 2: Uitputting ELFPO per maatregel (in %) per 1 mei 2020 **

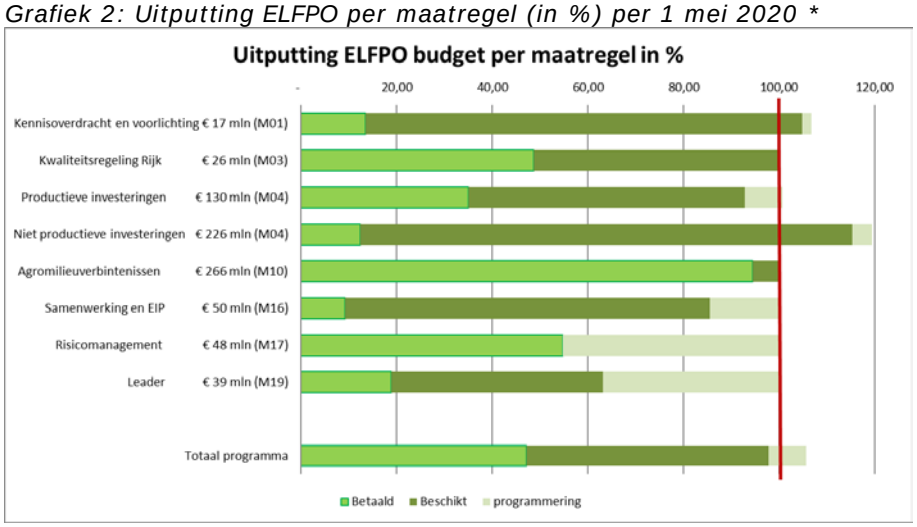

** Exclusief Technische bijstand*

*** Risicomanagement, Jonge Landbouwers en LEADER worden ook in 2020 opengesteld*

a. Tijdig benutting Europees middelen

Nederland heeft op 1 mei 2019 ruim € 408 mln. gedeclareerd en heeft daarmee de N+3 doelstelling voor 2020 praktisch gehaald. De beschikbare jaartranches van 2014 t/m 2016 bedragen totaal € 411 mln.

a. Programmering

Op advies van de werkgroep Financiën is besloten om in 2019 de laatste openstellingen van de provincies en het ministerie van LNV te organiseren, met uitzondering van de maatregelen brede weersverzekering, regeling jonge landbouwers en LEADER in 2019. Vanwege de grote druk op de uitvoerings-organisaties hebben provincies en het ministerie besloten om de openstellingsperiode voor een deel door te laten doorlopen tot in de tweede helft van 2019. Een groot aantal aanvragen en onvoldoende capaciteit leidde ertoe dat op 1 mei nog 281 dossiers (56 provinciale dossiers) in behandeling zijn.

Om de problematiek van decommittering in de periode tot en met 2023 door onder meer vrijval van aangegane verplichtingen op te vangen, hebben provincies in de openstellingen van 2019 eveneens maatregelen genomen om de

verplichtingen fors te laten stijgen middels overprogrammering. Op dit moment is op de maatregelen Kennisoverdracht en Niet productieve investeringen sprake van overprogrammering. (zie grafiek 2)
Pas na afronding van de laatste openstellingen is duidelijk welke bedrag extra verplicht is. Naar verwachting zal de totale overprogrammering lager uitvallen dat het geraamde bedrag van € 45 mln.

b. Tijdig declareren

Voor het bereiken van de N+3 doelstelling is het belangrijk dat subsidieontvangers tijdig declareren en het betaalorgaan binnen vastgestelde termijnen tot uitbetaling over kan gaan. De provincies, LNV en RVO.nl zullen zich moeten blijven inspannen om de subsidieontvangers te stimuleren tijdig kwalitatief goede declaraties in te dienen.
De landelijke discussie over “stikstof” (PAS) en de “PFAS” kan mogelijk de uitvoering van het POP3 raken. Uit inventarisatie blijkt dat de meeste provincies geen grote vertragingen verwachten. Na de uitbraak van het Corona virus in het voorjaar is er nog onvoldoende informatie beschikbaar over de gevolgen voor het programma.
Voor een goede prognose van het declaratieproces heeft de werkgroep Financiën aan de provincies gevraagd om een planning te maken in overleg met de grote subsidieontvangers (o.a. waterschappen), zodat de sturing op het doelbereik van N+3 effectiever wordt. Inmiddels hebben de meeste provincies een overzicht gemaakt over de verwachte declaraties. In deze rapportage is deze input vanwege late beschikbaarheid niet verwerkt.
De werkgroep Financiën monitort periodiek of er onderdelen zijn die toch niet volledig worden verplicht en zal een advies geven over de inzet van de daardoor beschikbaar komende middelen.

c. Leader

Voor LEADER geldt vanuit de Commissie een verplichte inzet van middelen (5% van het toegewezen budget. Deze 5% grens is iets verlaagd in verband met het eerder niet behaald zijn van de prestatiereserve LEADER). Indien deze verplichte inzet niet wordt gehaald (en er wordt minder dat het verplichte bedrag gedeclareerd) dan vervallen de betreffende ELFPO-middelen (decommittering): de middelen mogen niet op andere maatregelen ingezet worden.
De uitputting van het LEADER budget is nog steeds zorgelijk (zie grafiek 2). Een groot deel van het budget is nog steeds niet verplicht.
Er zijn grote regionale verschillen in de voortgang. De werkgroep LEADER heeft ter voorbereiding van de besluitvorming over de inzet van extra middelen in de

transitieperiode (5% van het toegevoegde budget) geadviseerd om alleen de LEADER groepen waar het budget 31 december 2020 voor minimaal 95% is verplicht extra budget te geven. De overige groepen krijgen dankzij de transitieperiode extra tijd om binnen het bestaande budget projecten te ontwikkelen. Provincies melden dat dit advies goed uitvoerbaar is.
Daarnaast hebben enkele provincies afspraken gemaakt over overheveling van het budget.

d. Budgetschuif naar ANLb

Op advies van de werkgroep Financiën bereiden de provincies een besluit om een budgetschuif tussen niet grond gebonden en grond gebonden (ANLb) te doen. De actie vergroot de kansen om de doelstelling van N+3 in komende jaren te halen, zeker nu er mogelijk vertraging ontstaat in de uitvoering van enkele projecten (mede vanwege Covid19).

Alle provincies hebben inmiddels aangegeven om deze schuif in te zetten. Met deze schuif wordt een extra bedrag van € 45 mln zeker gesteld als declaratie in 2021, zonder extra risico's bij de provincies.
De interne afwikkeling van deze schuif is binnen de provincies verschillend, waardoor pas begin juni alle instemming officieel zijn ingediend.
Dit is tijdig om in het CvT een besluit te nemen over de aanpassing van het programma. Een besluit is in 2020 nodig om de uitvoering van het ANLB ook in 2021 te declareren op basis van de verdeling 75% ELFPO en 25% provinciaal budget.

In het voorstel aanpassingen POP (agendapunt 4) wordt u over de aanpassingen verder geïnformeerd.

2. Analyse voortgang openstellingen

Tabel 1: Overzicht opbouw dossiers over de maatregelen per 1 november 2019.

Overizcht opbouw dossiers over de maatregelen per 1 mei 2020.

Maatregel	Ontvangen	Niet ontvankelijk	Toegewezen	In behandeling	Afgewezen	Afgerond
Kennisoverdracht en voorlichting (M01)	252	12	127	3	110	4
Kwaliteitsregeling Rijk (M3)	1.828	31	1.796	-	1	
Productieve investeringen (M04)	6.687	301	3.483	878	2.025	974
Niet productieve investeringen (M04)	405	18	272	10	105	22
Samenwerking en EIP (M16)	615	43	294	22	256	20
Leader (M19)	606	74	358	60	114	45
Totaal	**10.393**	**479**	**6.330**	**973**	**2.611**	**1.065**
		5%	**61%**	**9%**	**25%**	**17%**

Op 1 mei 2019 zijn 422 van de 480 gesloten openstellingen niet grondgebonden volledig afgehandeld. De resultaten van de afgesloten openstellingen zijn wisselend. In totaal blijkt dat ongeveer 75% van het beschikbare budget is verleend. In de eerste jaren was het uitvalpercentage hoger. Dankzij de ervaringen van de eerste jaren zijn openstellingen geoptimaliseerd.

Periodiek wordt bijgehouden wat de achterliggende redenen zijn voor het relatief grote aantal afwijzingen.
In de onderstaand grafieken is de volgende vierdeling gemaakt:

1. Toegezegd; de aanvraag leidde tot een subsidieverlening.
2. Afwijzing **budget**: aantal goede aanvragen overstijgt het beschikbare budget.
3. Afwijzing **kwaliteit**: ingediende projectvoorstellen hebben inhoudelijk onvoldoende kwaliteit.
4. Afwijzing **overig**: tijdens de beoordeling zijn gronden gevonden om projectvoorstel af te wijzen (onder meer onvoldoende bewijslast subsidiabele kosten).

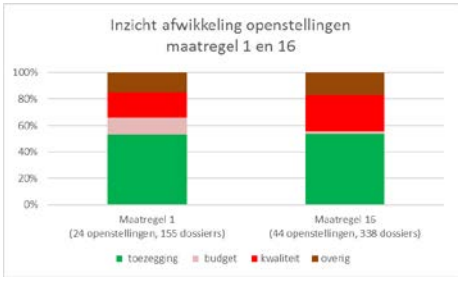

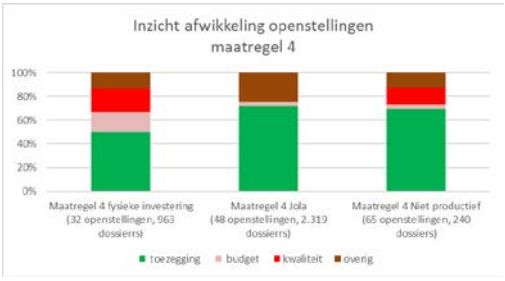

Bij de maatregelen 1 en 16 worden subsidieaanvragen inhoudelijk beoordeeld door een (onafhankelijke) adviescommissie. Dit leidt tot scheiding van kwalitatief goede en minder goede voorstellen. Ook bij maatregel 4 (onderdeel niet productieve investeringen) brengt regelmatig een adviescommissie advies uit. De subsidieaanvragen van professionele organisaties (o.a. waterschappen) blijken in het algemeen hoger van kwaliteit te zijn. Uit de begin 2019 uitgevoerde evaluaties blijkt dat gebruik van een adviescommissie leidt tot betere projectvoorstellen.

De beschikbare budgetten bij de maatregelen 1 en maatregel 4 (fysieke investeringen) zijn onvoldoende gebleken om alle ingediende en goede projectvoorstellen te honoreren. De beschikbare cofinanciering van de provincies

voor deze maatregelen vormt een knelpunt. Provincies geven aan dat de begroting van de provincie verschillende beleidsvelden kent waaruit de maatregelen van POP3 betaald worden. Fysieke investeringen worden vaak betaald uit een ander beleidsveld (landbouw) dan de niet productieve investeringen (biodiversiteit).

Bij elke openstelling is er sprake van aanvragen waarbij het aanvraagdossier niet volledig is en op grond daarvan moet de betreffende aanvraag worden afgewezen. Regelmatig komen deze aanvragen bij een volgende openstelling in aangepaste vorm terug.

3. Voortgang Wateropgave

De wateropgave is een belangrijk bestuurlijk aandachtspunt vanwege de afspraken gemaakt tussen Rijk (ministerie I&M en LNV), provincies, waterschappen en LTO. De adviesgroep Water rapporteert aan het CvT en adviseert over het oplossen van mogelijke knelpunten in de voortgang. Vanwege de bestuurlijke afspraken is de opgave groter dan de maatregelen binnen het POP3. De inzet van de overige middelen worden met provinciale of regionale maatregelen beschikbaar gesteld.
Voor het inzicht wordt aan het CvT de waterrapportage van april 2020 aangeboden (bijlage 3.9), waarin de voortgang per 1 april 2020 zichtbaar is.

Conclusies over inzet Watermiddelen voor de internationale doelen “Nitraat” en “KRW”:

1. De EU-middelen (€ 100 mln) zijn inmiddels volledig verplicht of betaald. Vanwege mogelijke onderuitputting hebben provincies besloten een deel van het bedrag over te programmeren (ongeveer 4%). De laatste beschikkingen worden in het voorjaar verleend.
2. De inzet van de nationale middelen t.b.v. vermindering uit- en afspoeling nutriënten (contrafinanciering) verloopt voorspoedig. Het bedrag van contrafinanciering is evenals de EU-middelen ruimschoots toebedeeld aan projecten. Ruim € 84 mln is gekoppeld aan projecten welke in uitvoering of afgerond zijn. Het resterende bedrag betreft projecten, welke in voorbereiding zijn.
3. In totaal zijn 678 waterprojecten gekoppeld aan dit programma, waarvan bijna 85% een bijdrage levert aan de waterkwaliteit (waaronder vermindering van emissie nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen).

4. Aanpak aanbevelingen evaluaties 2019

In het CvT van juni 2019 zijn de evaluaties van het programma besproken als onderdeel van het jaarverslag 2018. De aanbevelingen van de evaluatie zijn in juli 2019 door het TPO vertaald in drie concrete acties:

1. Het LEADER-coördinatorenoverleg te verzoeken de aanbevelingen rond LEADER verder uit te werken.
In het LEADER-coördinatoren overleg is de vraag voorgelegd. De LAGs zullen in het jaarverslag enkele aanpassingen doen, zodat de meerwaarde van LEADER zichtbaar wordt op onderdelen welke niet door het verplichte indicatorenplan worden gevraagd. Tevens gaan zij onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om een aanvullend onderzoek te doen naar de werking van het LEADER-principe, projecten *bottom up* ontwikkelen, zodat de kracht van LEADER meer zichtbaar wordt.

2. Om het proces te verbeteren wordt voorgesteld om een werkgroep samen te stellen die voorstellen uitwerkt wat beter kan, nu en in de transitieperiode.
Deze opdracht is door het TPO later belegd bij de werkgroep Monitoring en evaluatie, zie hieronder.

3. De werkgroep monitoring en evaluatie wordt gevraagd wat er nodig is om een goede ex post evaluatie te borgen.
De werkgroep monitoring en evaluatie is in oktober opnieuw gestart en zal op basis van de evaluaties met een voorstel komen om in het proces en in het vastleggen van data aanvullingen op te nemen in het handboek Monitoring en Evaluatie (laatst vastgesteld in december 2015). Hiermee wordt geborgd dat beschikbare data veiliggesteld wordt voor de uitvoering van de ex post evaluatie.
De werkgroep streeft naar een aanpassing van het handboek in december 2020.

##########################